

## УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Запропоновано класифікацію факторів впливу на результативність діяльності будівельних підприємств, яка відображає підхід до антикризового управління результативністю на базі вартісно-орієнтованої концепції. Фактори структуровані за ознаками: рівень управління, види діяльності, елементи виробництва, напрямки науково-технічного прогресу та спрямовані на зростання вартості підприємства.*

**Ключові слова:** фактори, результативність, вартість підприємства, види діяльності, елементи виробництва.

Сучасний стан, у якому опинилася будівельна галузь України, пов'язаний не тільки з наслідками світової фінансової кризи, неусталеною політичною ситуацією, незбалансованістю державної інвестиційної та податкової політики, безсистемністю фінансових та організаційних перетворень, а й з проблемами у системі антикризового управління підприємствами, яка працює у авральному режимі, орієнтована на усунення окремих виявів кризової ситуації та здебільшого є малоефективною. Удосконалення системи антикризового управління результативністю полягає у розробці та впровадженні антикризових механізмів, які дозволять здійснювати ранню діагностику кризових ситуацій та запобігати її розвитку. Одним із завдань, яке необхідно вирішити при розробці антикризового механізму управління результативністю, є дослідження факторів впливу на результативність діяльності будівельного підприємства та їх класифікація.

Фактори, що впливають на вартість підприємства та ефективність його діяльності, досліджували у своїх роботах відомі науковці О. В. Ареф'єва, Д. М. Городинська, Л. І. Гелюх, О. М. Кизим, Н. С. Краснокутська, Б. Т. Кузнецов, С.А.Казанцев, О. Г. Мендрул, І. П. Отенко, А. Н. Рак, О. М. Рац, В. О. Тимофеев, А. Н. Тищенко, В. О. Щербаков та ін. [1 – 12]. Різноманітність запропонованих в економічній літературі класифікацій факторів впливу на вартість підприємства й результативність (ефективність) його діяльності свідчить про неоднозначність поглядів та ознак, покладених в основу їх формування, і залежить від мети дослідження та методів вирішення поставлених завдань. Однак, не применшуючи значення наведених авторами класифікацій, можна констатувати, що вони мають здебільшого узагальнений характер, не конкретизуються через відповідні показники, за допомогою яких можна діагностувати діяльність підприємства та впливати на її результативність.

Удосконалення класифікації факторів, спрямованих на підвищення результативності діяльності будівельного підприємства відповідно до завдань антикризового управління результативністю на передкризовій стадії, є метою нашої статті.

Управління результативністю діяльності будівельного підприємства спрямовується у кінцевому рахунку на виявлення резервів, які сприяють досягненню головної мети антикризового управління – зростанню вартості підприємства. Вартість підприємства розглядається крізь призму зростання

добробуту власників шляхом підвищення результативності діяльності, знаходиться під впливом різноманітних факторів, які потребують класифікації відповідно до цілей антикризового управління з метою створення на її основі обґрунтованої системи показників, призначеної для управління результативністю діяльності будівельного підприємства.

Підхід до класифікації факторів зростання результативності діяльності підприємства (рис. 1) продиктований задачами антикризового управління діяльністю будівельного підприємства, сприяє з одного боку створенню комплексного уявлення про рівні впливу та напрямки зростання вартості підприємства, а з іншого – дозволяє диференціювати резерви підвищення результативності за елементами виробництва та напрямками науково-технічного прогресу, розробляти відповідні цільові заходи, спрямовані на запобігання та уникнення кризових ознак.

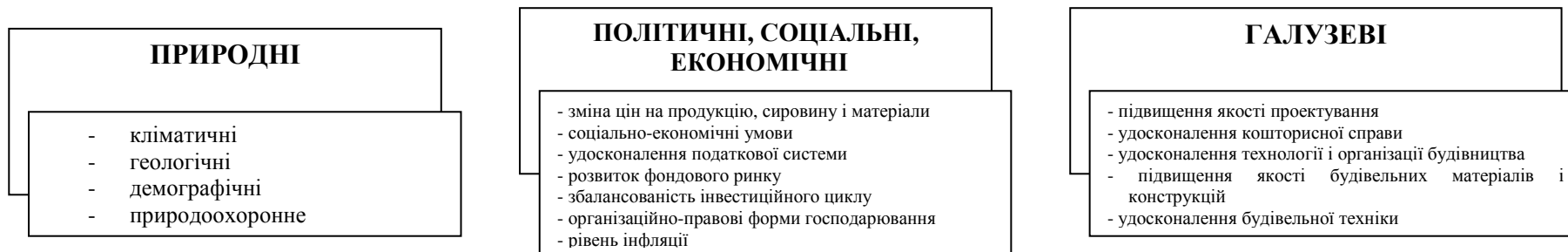
Фактори, що впливають на вартість підприємства, поділяються на зовнішні і внутрішні. До зовнішніх факторів належать природні; політичні, соціальні, економічні, які діють на рівні держави, та галузеві, які характеризують особливості галузі і контролюються відповідними міністерствами. Природні складають: кліматичні, геологічні, демографічні фактори та природоохоронне законодавство. Політичні, соціальні й економічні фактори містять: соціально-економічні умови, створені державою; цінову політику відносно продукції, сировини і матеріалів; рівень розвитку фондового ринку держави; збалансованість інвестиційної політики держави; рівень інфляції; удосконалення системи оподаткування; організаційно-правові форми господарювання.

Як уже зазначалося, будівельна галузь має специфічні особливості діяльності, до них належать: підвищення якості проектування об'єктів; удосконалення кошторисної справи; удосконалення будівельної техніки, розробка прогресивних технологій і організації будівництва; підвищення якості будівельних матеріалів і конструкцій.

Відповідно до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку залежно від джерел отримання доходу та формування грошових потоків діяльність підприємства поділяється на операційну, інвестиційну і фінансову.

## ФАКТОРИ ЗРОСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

### ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ



### ВНУТРІШНІ ФАКТОРИ

Види діяльності	ОПЕРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ			ІНВЕСТИЦІЙНА ТА ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	МЕНЕДЖМЕНТ
Елементи виробництва					
<b>Необоротні активи</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ефективне використання необоротних активів</li> <li>- прогресивність складу необоротних матеріальних і нематеріальних активів</li> <li>- раціональна амортизаційна політика</li> <li>- підвищення змінності роботи машин і механізмів</li> <li>- раціональне використання потужності</li> <li>- раціональна інноваційна політика на підприємстві</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- використання сучасних прогресивних машин і механізмів</li> <li>- підвищення рівня механізації в будівництві</li> <li>- оновлення основних засобів</li> <li>- підвищення продуктивності машин і механізмів</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- рівень використання прогресивних технологій у будівництві</li> <li>- рівень технологічної спеціалізації</li> <li>- упродовження передового досвіду</li> <li>- ритмічність роботи</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- раціональна інвестиційна політика</li> <li>- раціональний розподіл фінансових ресурсів</li> <li>- підвищення фінансової сталості підприємства</li> <li>- зменшення фінансових витрат</li> <li>- обґрунтована цінова політика</li> <li>- прискорення обертання оборотних коштів</li> <li>- заохочення працівників у підвищенні кваліфікації</li> <li>- удосконалення організації фінансової роботи</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- удосконалення управління активами</li> <li>- динамічність та гнучкість системи управління</li> <li>- упродовження прогресивних форм і методів управління</li> <li>- упродовження передових методів виробничого та фінансового планування</li> <li>- упродовження прогресивних інформаційних технологій</li> <li>- підвищення обґрунтованості управлінських рішень</li> <li>- сприятливий соціально-психологічний клімат у колективі</li> <li>- підвищення якості корпоративного управління</li> <li>- раціональна структура чисельності працюючих</li> </ul>
<b>Оборотні активи</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- обсяг об'єктів типового будівництва</li> <li>- раціональне використання будівельних матеріалів і конструкцій</li> <li>- обґрунтованість рівня незавершеного виробництва</li> <li>- розвиток виробничої інфраструктури</li> <li>- удосконалення матеріально-технічного забезпечення</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- застосування прогресивних будівельних матеріалів і конструкцій</li> <li>- зниження матеріалоемності та енергоємності продукції</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- використання сучасних технологій виробництва, будівельних матеріалів і робіт</li> <li>- раціональне використання матеріалів</li> <li>- зменшення понаднормативних виробничих запасів</li> </ul>		
<b>Праця</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- удосконалення організації праці</li> <li>- підвищення рівня кваліфікації робітників</li> <li>- матеріальне заохочення працівників</li> <li>- прогресивна система оплати праці</li> <li>- рівень трудомісткості робіт</li> <li>- ділові якості працівників</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- підвищення рівня механізації праці</li> <li>- підвищення продуктивності праці</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- використання передових технологій виробництва, робіт</li> <li>- підвищення якості виконання будівельних робіт</li> </ul>		
<b>Напрямки НТП</b>	<b>ОРГАНІЗАЦІЙНІ</b>	<b>ТЕХНІЧНІ</b>	<b>ТЕХНОЛОГІЧНІ</b>	<b>ФІНАНСОВІ І ІНВЕСТИЦІЙНІ</b>	<b>УПРАВЛІНСЬКІ</b>

**Рис. 1. Класифікація факторів зростання результатів діяльності будівельного підприємства**

Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку теж передбачають такий поділ, тому вважаємо, що для зручності обліково-аналітичних розрахунків фактори слід класифікувати за ознакою видів діяльності, що дозволить аналізувати їх результативність відособлено.

Важливість та складність операційної діяльності будівельного підприємства диктує необхідність класифікації факторів її результативності за елементами виробництва, бо загальна результативність діяльності підприємства складається з результативності використання кожного з елементів виробництва, тобто результативності використання засобів праці, предметів праці і власне праці.

Для виявлення резервів та розробки комплексу заходів, спрямованих на зростання результативності, також необхідна класифікація факторів за напрямками науково-технічного прогресу, тобто розподілення за характером впливу (технічні, технологічні, організаційні та економічні). Така класифікація певною мірою є умовною та пов'язана зі складністю та неоднозначністю факторів, дія яких одночасно розповсюджується на результативність усіх елементів виробництва.

Так підвищення результативності використання необоротних активів підприємства залежить від: ефективного використання необоротних активів, від прогресивності складу необоротних матеріальних і нематеріальних активів; раціональної амортизаційної політики; підвищення змінності роботи машин і механізмів; раціонального використання потужності; раціональної інноваційної політики; рівня використання сучасних прогресивних машин і механізмів; підвищення рівня механізації виробництва і робіт у будівництві; зменшення зношеності основних засобів; підвищення продуктивності машин і механізмів; рівня використання прогресивних технологій у будівництві, рівня технологічної спеціалізації; упровадження передового досвіду в будівництві, ритмічності роботи підприємства.

На результативність використання оборотних активів впливають такі фактори, як: застосування прогресивних будівельних матеріалів і конструкцій та їх раціональне використання, обґрунтованість рівня незавершеного виробництва; зменшення понаднормативних виробничих запасів, удосконалення матеріально-технічного забезпечення; використання сучасних технологій виробництва будівельних матеріалів і виробництва, робіт; обсяг типового будівництва; розвиток виробничої інфраструктури, зниження матеріалоємності та енергоємності продукції.

На підвищення результативності використання праці робітників впливають такі фактори, як: удосконалення організації праці; застосування прогресивної системи оплати праці; види матеріального заохочення працівників; зниження рівня трудомісткості

робіт; підвищення ділових якостей та рівня кваліфікації робітників; підвищення рівня механізації та продуктивності праці; використання передових технологій та підвищення якості виробництва будівельних робіт.

Управління інвестиційною і фінансовою діяльністю підприємства теж потребує аналізу факторів, що впливають на результативність та підвищення його вартості. До таких факторів належать: раціональна інвестиційна політика через обґрунтування оптимальної структури інвестицій; раціональний розподіл фінансових ресурсів у межах процесу інвестування; підвищення фінансової сталості підприємства; удосконалення організації фінансової роботи; зменшення фінансових витрат; обґрунтована цінова політика через формування остаточних і достатніх цін виконання будівельно-монтажних робіт; прискорення обертання оборотних коштів; заохочення працівників у підвищенні кваліфікації.

На підвищення вартості та результативності діяльності підприємства також суттєво впливають фактори, які характеризують якість управління. Вони створюють окрему групу, куди входять: удосконалення управління активами; динамічність та гнучкість системи управління; упровадження прогресивних форм і методів управління; упровадження передових методів виробничого та фінансового планування; упровадження прогресивних інформаційних технологій; підвищення обґрунтованості управлінських рішень; сприятливий соціально-психологічний клімат у колективі; підвищення якості корпоративного управління; раціональна структура чисельності працюючих.

Для врахування особливостей діяльності будівельного підприємства та можливостей його розвитку формування заходів, спрямованих на підвищення результативності, необхідно будувати за такими ж ознаками, що й класифікацію факторів, що дозволяє конкретизувати засоби, за допомогою яких здійснюється вплив на результативність.

Запропонована класифікація факторів підвищення результативності діяльності будівельного підприємства не обмежує можливості її формування за іншими ознаками та її доповнення. Вона відображає підхід до антикризового управління результативністю на базі вартісно-орієнтованої концепції управління, згідно з якою комплексно та у взаємозв'язку розглядаються фактори, спрямовані на підвищення результативності і зростання вартості підприємства, згруповані за видами діяльності і напрямками науково-технічного прогресу, елементами виробництва. Така класифікація факторів дозволяє виявити резерви підвищення вартості, розробити адекватні заходи впливу на результативність та спрямувати дії менеджменту у довгостроковій та короткостроковій перспективі для запобігання негативним кризовим ознакам та виявам.

## Список літератури

1. Ареф'єва, О. В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення [Текст] / О. В. Ареф'єва, Д. М. Горюшинська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8(89). – С. 83 – 90.
2. Гелюх, Л. И. Факторы оценки стоимости предприятия [Текст] / Л. И. Гелюх // Вісник донецького університету економіки та прав. – 2006. – №1. – С.132 – 139.
3. Краснокутська, Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [Текст] : навч. посіб. / Н. С. Краснокутська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 415с.
4. Кузнецов, Б. Т. Финансовый менеджмент [Текст] : учебное пособие / Б. Т. Кузнецов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 415с.
5. Казанцева, С. А. Проблемы определения факторов, влияющих на формирование стоимости предприятия [Текст] / С. А. Казанцева // Актуальные вопросы экономики и управления: материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Москва, апрель 2011 г.). Т. I. — М.: РИОР, 2011. — С. 183-188.
6. Мендрул, О. Г. Управління вартістю підприємств [Текст] : монографія / О. Г. Мендрул. – К.: КНЕУ, 2002. – 272 с.

7. Отенко, І. П. Управління конкурентними перевагами підприємства [Текст] / І. П. Отенко, Є. О. Полтавська.- Харків: Вид. ХНЕУ, 2005.- 212с.
8. Рак, А. Н. Влияние внешних факторов на стоимость недвижимого имущества [Текст] / А. Н. Рак // Государственный информационный бюллетень о приватизации. – 2005. – № 8. – с.36 – 38.
9. Рац, О. Н. Классификация приоритетных факторов внешней среды, влияющих на эффективное функционирование предприятия [Электронный ресурс] / О. Н. Рац // Экономика .- Экономика предприятия. БИЗНЕСИНФОРМ № 8, 2010. – Режим доступа: [http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Bi/2010\\_8/46-50.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Bi/2010_8/46-50.pdf). - Назва з екрану.
10. Тимофеев, В. О. Визначення факторів і напрямків оцінки функціонування господарського механізму промислових підприємств [Текст] / В. О. Тимофеев, В. Ю. Овсяченко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі : Проблеми теорії та практики.- 2008.- № 3(3).- С. 136-145.
11. Тищенко, А. Н. Экономическая результативность деятельности предприятий [Текст] : монографія / А. Н. Тищенко, Н. А. Кизим, Я. В. Догадайло.- Х.: ИД «ИНЖЭК», 2005.- 144 с.
12. Щербаков, В. А. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) [Текст] / В. А. Щербаков, Н. А. Щербакова. — М.: Омега-Л, 2006. — 288 с.

## РЕЗЮМЕ

**Гордиенко Татьяна**

### **Совершенствование классификации факторов влияющих на результативность деятельности строительного предприятия**

Предложена классификация факторов влияющих на результативность деятельности строительного предприятия, которая отображает подход к антикризисному управлению на базе стоимостно-ориентированной концепции. Факторы структурированы по признакам: уровень управления, виды деятельности, элементы производства, направления научно-технического прогресса и направлены на повышение стоимости предприятия.

## RESUME

**Gordiyenko Tetyana**

### **Improving of Taxonomy of the Factors which Influence the Construction Company's Performance**

Taxonomy of the factors affecting company's performance has been advanced. Emphasis has been made on crisis management concerning value-based concept. Factors have been classified on the grounds of: management level, type of activity, production elements, scientific and technical progress direction. All factors are to increase value of the company.

**Стаття надійшла до редакції 27.09.2012 р.**